30/05/2019

Ο Παλαιών Πατρών Γερμανός και ο θρύλος της Αγίας Λαύρας

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

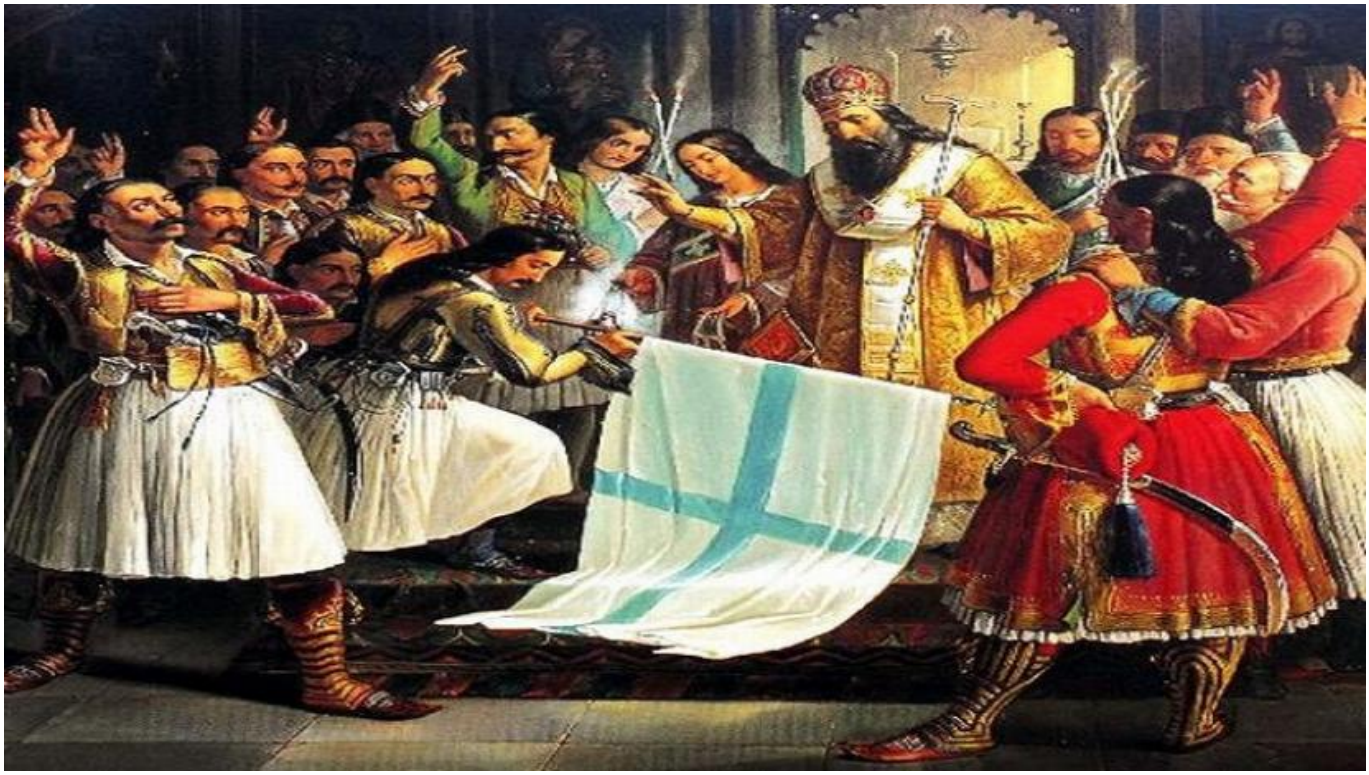

Ο Γερμανός, μητροπολίτης Παλαιών Πατρών, απεδήμησεν εις Κύριον στις 30 Μαΐου 1826, στο Ναύπλιο, ύστερα από ολιγοήμερη λοιμώδη ασθένεια. Ιεράρχης της Ορθόδοξης Εκκλησίας, μέλος της Φιλικής Εταιρείας και πάνω απ’ όλα εκ των πρωταγωνιστικών μορφών της Επανάστασης του 1821.

Το πραγματικό του όνομα ήταν Γεώργιος Γκόζιας και ήλθε στον κόσμο στις 25 Μαρτίου 1771, Μεγάλη Παρασκευή, στη Δημητσάνα.

Ο πατέρας του Ιωάννης ήταν χρυσοχόος και η μητέρα του Κανέλλα Κουκουζή ή Κουκουζοπούλου νοικοκυρά, η οποία είχε αναλάβει την ανατροφή των συνολικά 5 παιδιών της (δύο αγόρια και τρία κορίτσια).

Την εποχή εκείνη εξελίσσονταν εν πλήρη αγριότητα οι επιπτώσεις των Ορλωφικών, της αποτυχημένης επανάστασης κατά των Οθωμανών που υποκινήθηκε από τους Ρώσους αδελφούς Ορλώφ, κατά τη διάρκεια του Ρωσοτουρκικού πολέμου (1768-74).

Οι συνέπειες για τους επαναστάτες ήταν οδυνηρές μετά τις εξεγέρσεις σε διάφορα

μέρη της νησιωτικής και ηπειρωτικής Ελλάδος, στην Ήπειρο, τη Θεσσαλία, τη Στερεά Ελλάδα, τα νησιά του Αιγαίου και κυρίως στην Πελοπόννησο.

Ο Γεώργιος Γκόζιας, μετέπειτα Παλαιών Πατρών Γερμανός, φοίτησε στη Σχολή της Δημητσάνας με δάσκαλο τον προικισμένο Αγάπιο Παπαδόπουλο ή Παπαντωνόπουλο, ο οποίος τη διεύθυνε με επιτυχία επί 32 χρόνια, και κατόπιν στο Άργος με δάσκαλο τον συμπατριώτη του Αγάπιο Λεονάρδο.

Ο μητροπολίτης Άργους και Ναυπλίου Ιάκωβος εκτίμησε τις ικανότητες του νεαρού, και αφού τον προσέλαβε πρώτα ως γραμματέα του, στη συνέχεια τον χειροτόνησε διάκονο με το όνομα Γερμανός.

Στις αρχές του 1797 μετέβη στη Σμύρνη κι έγινε διάκονος του συμπατριώτη του μητροπολίτη Γρηγορίου -μετέπειτα πατριάρχη Γρηγορίου Ε’ ο οποίος βρήκε φρικτό θάνατο από τους Τούρκους μετά την κήρυξη της ελληνικής επανάστασης.

Στη συνέχεια έγινε γραμματέας του μητροπολίτη Αργολίδας Ιάκωβου Πετράκη, οπότε και χειροτονήθηκε διάκονος παίρνοντας το προσωνύμιο Γερμανός. Αργότερα μετέβη στην Κωνσταντινούπολη όπου παρακολούθησε ανώτερα μαθήματα στην περίφημη Πατριαρχική Σχολή Κουρούτσεσμε.

Το 1804, ο Γερμανός συμμετείχε σε μια ομάδα κληρικών με ανώτερη μόρφωση, μέλών της Πατριαρχικής Σχολής Κουρούτσεσμε, η οποία επιμελήθηκε και εξέδωσε ελληνικό λεξικό, το οποίο αργότερα χαρακτηρίστηκε ως «Κιβωτός της Ελληνικής Γλώσσης».

Επικεφαλής της ομάδας ήταν ο μητροπολίτης Κυζίκου Ιωακείμ, από τους αρχαιότερους δασκάλους της Πατριαρχικής Σχολής, μέλος της Πατριαρχικής Συνόδου και ο μεγάλος γνώστης και μελετητής της Ελληνικής Γραμματείας. Ο Γερμανός ανέπτυξε στενές σχέσεις με τον Ιωακείμ, ο οποίος τον περιέλαβε με την εμπιστοσύμη του και την αγάπη του και αργότερα έμελε να τον στηρίξει έμπρακτα.

Τον Μάρτιο του 1806 χειροτονήθηκε μητροπολίτης Παλαιών Πατρών (οι Νέαι Πάτραι ήταν το Πατρατζίκι, σημερινή Υπάτη) και τον Μάιο του ίδιου χρόνου γύρισε στην Πελοπόννησο, όπου πέρασε το υπόλοιπο της ζωής του.

Κατά τον ερχομό του Γερμανού στην Πάτρα, οι πιστοί του επιφύλαξαν θερμή υποδοχή. Η ποιμαντορία του στην Πάτρα ήταν επιτυχημένη και ο λαός τον περιέλαβε με μεγάλη αγάπη, σεβασμό και αφοσίωση. Κατά τα έτη 1815-1817, ο Γερμανός διετέλεσε και μέλος της πατριαρχικής Συνόδου της Κωνσταντινούπολης.

Σε όλη τη διάρκειά της ποιμαντορίας του ο Γερμανός εκδήλωσε έμπρακτα την

αγάπη του και για τη γενέτειρά του και τους συμπατριώτες του, ενισχύοντας ηθικά και οικονομικά τη Σχολή της Δημητσάνας και χρηματοδοτώντας την κατασκευή του υδραγωγείου της πόλης και μιας γέφυρας στο Λούσιο.

Το 1818 μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία από τον Αντώνιο Πελοπίδα (Αντώνιος Πρωτόπαππας το πραγματικό του όνομα), καταγόμενο από τη γειτονική Στεμνίτσα, και από τότε αφοσιώθηκε στην προετοιμασία της Επανάστασης. Με τη σειρά του, ο Γερμανός μύησε στη Φιλική Εταιρεία αρκετούς μητροπολίτες, κληρικούς και οπλαρχηγούς. Καθ’ όλη τη διάρκεια της μετέπειτα ζωής του διατηρούσε στενές σχέσεις με τους επίσης Φιλικούς Ιωάννη Βλασόπουλο και Ιωάννη Παπαρρηγόπουλο, που εκπροσωπούσαν τα ρωσικά συμφέροντα στην περιοχή, ο πρώτος ως πρόξενος στην Πάτρα και ο δεύτερος ως γραμματέας του.

Τα χρόνια της προετοιμασίας του αγώνα είχε δυναμική συμβολή. Στις 13 Μαρτίου του 1821 ευλόγησε τη σημαία της Επανάστασης στη Μονή της Αγίας Λαύρας. Την 25η Μαρτίου την ύψωσε στην Πάτρα και όρκισε τους επαναστάτες στην πλατεία Αγίου Γεωργίου.

Πέθανε το 1826 στη διάρκεια της Γ΄ Εθνοσυνέλευσης, της οποίας είχε εκλεγεί μέλος. Κατά το εναρκτήριο έναυσμα της ελληνικής επανάστασης στην Πάτρα στις 25 Μαρτίου 1821, ο Γερμανός οργάνωσε και πραγματοποιήθηκε τελετή ύψωσης και ευλογίας των επαναστατημένων όπλων στην πλατεία του Αγίου Γεωργίου, σε μια μεγαλειώδη συγκέντρωση.

Στη μυστική συνέλευση της Βοστίτσας (26-30 Ιανουαρίου 1821) για την έναρξη της επανάστασης, ο Γερμανός διατύπωσε επιφυλάξεις για τη δυνατότητα άμεσης επαναστατικής δράσης και ήλθε σε ευθεία σύγκρουση με τον Παπαφλέσσα, που επιδίωκε την άμεση έναρξη του αγώνα.

Μάλιστα, σε μία σπάνια έκρηξη οργής, τον αποκάλεσε «επιπόλαιον και εξωλέστατον». Από τα «Απομνημονεύματά» του προκύπτει ότι, μεταξύ των άλλων, είχε προτείνει «να αποσταλώσιν άνθρωποι εις την Ρωσσίαν και εις άλλα μέρη, δια να πληροφορηθώσιν αν τω όντι η Ρωσσία έχη απόφασιν τοιαύτην περί τής ελευθερίας των Ελλήνων, και ποία η διάθεσις των άλλων δυνάμεων της Ευρώπης και ούτως οδηγηθέντες (οι Έλληνες) να επιχειρισθώσι το πράγμα ασφαλέστερον και τακτικώτερον».

Στα μέσα Μαρτίου βρισκόταν στα Νεζερά (ονομασία ορεινών χωριών, που βρίσκονται στις πλαγιές του Ερύμανθου και στους νότιους πρόποδες του Παναχαϊκού), όταν έλαβε γράμμα από τον Νικόλαο Λόντο και τον Ιωάννη Παπαδιαμαντόπουλο να σπεύσει στην Πάτρα, επειδή «κινδυνεύει όλη η πόλις», από

τους Τούρκους. Στις 22 Μαρτίου 1821 βρέθηκε στην Πάτρα, όπου -σύμφωνα με τον μύθο- στην πλατεία του Αγίου Γεωργίου ευλόγησε τα όπλα των αγωνιστών.

Ενώ συνεχιζόταν η πολιορκία του φρουρίου των Πατρών, όπου είχαν κλειστεί οι Τούρκοι, ο Γερμανός απηύθυνε έγγραφο προς τους προξένους των Μεγάλων Δυνάμεων που βρίσκονταν στην πόλη, στο οποίο, αφού τόνιζε ότι «απεφασίσαμεν σταθερώς ή ν' αποθάνωμεν όλοι ή να ελευθερωθώμεν», ζητούσε «την εύνοιαν και την προστασίαν» του κράτους τους.

Λίγους μήνες αργότερα, το καλοκαίρι του 1821, βρέθηκε στη Ζαράκοβα (σημερινό Μαίναλο Αρκαδίας), όπου προσπάθησε να συμφιλιώσει τους προκρίτους με τον Δημήτριο Υψηλάντη, όταν δημιουργήθηκε κρίση στις σχέσεις τους εξαιτίας διαφωνιών για την πολιτική οργάνωση του Αγώνα.

Έλαβε ενεργό μέρος στην Α' Εθνοσυνέλευση της Επιδαύρου (20 Δεκεμβρίου 1821 – 16 Ιανουαρίου 1822) και με εντολή της έφυγε για την Ιταλία στις 26 Οκτωβρίου 1822 με τον Γεώργιο Μαυρομιχάλη, με στόχο να ενημερώσουν την Ιταλία και το Βατικανό για το αγωνιζόμενο Έθνος που πάλευε για να αποτινάξει τον τουρκικό ζυγό. Η αποστολή του Γερμανού εξέφρασε εκείνη την περίοδο την επίσημη φωνή της επαναστατημένης Ελλάδας στο εξωτερικό και απέφερε αρκετά οφέλη στην επανάσταση.

Στην Ιταλία έμεινε ως τον Ιούνιο του 1824, δεν μπόρεσε όμως να συναντήσει τον Πάπα, διότι από την Αγκώνα (Ανκόνα), όπου είχε φθάσει, δεν του επέτρεψαν να συνεχίσει το ταξίδι του στη Ρώμη, παρά τις προσπάθειες που κατέβαλε για να ολοκληρώσει την αποστολή του. Επισκέφθηκε, πάντως, σημαντικές πόλεις της Ιταλίας, όπως τη Βολωνία (Μπολόνια) και τη Φαέντσα, όπου συναντήθηκε με επιφανείς Έλληνες της διασποράς για τους σκοπούς της Επανάστασης, ενώ κατέβαλε προσπάθειες για τη σύναψη δανείου.

Αποκαρδιωμένος από την αποτυχία των επαφών του στην Ιταλία, επέστρεψε στην Πελοπόννησο τον Ιούλιο του 1824, σε μία περίοδο που οι εμφύλιες συγκρούσεις βρίσκονταν στην οξύτερη φάση τους και διαγραφόταν η απειλή ένοπλης σύγκρουσης.

Με γράμμα του προς τον πρόεδρο του Εκτελεστικού (πρωθυπουργό) Γεώργιο Κουντουριώτη προσπάθησε και πάλι να συμφιλιώσει τις αντίπαλες παρατάξεις, παρά την απογοήτευσή του για την κατάσταση που είχε διαμορφωθεί και την πικρία του για τις ταπεινώσεις που είχε υποστεί από τον Γιάννη Γκούρα. Το 1826, όμως, εκλέχθηκε μέλος της Γ' Εθνοσυνέλευσης στην Επίδαυρο και διηύθυνε ως πρόεδρος τις εργασίες της (6-16 Απριλίου), που διαλύθηκαν πρόωρα, λόγω της

πτώσης του Μεσολογγίου.

Όταν επέστρεψε στην Ελλάδα μαινόταν ο εμφύλιος σπαραγμός. Βλέποντας με απογοήτευση πως οι παραινέσεις του δεν γίνονταν αποδεκτές, αποσύρθηκε αποκαρδιωμένος στη μονή της Χρυσοποδαρίτισσας.

Εκεί, με εντολή του Γκούρα, οι στρατιώτες τον απήγαγαν με βία και τον έσυραν πεζό μέχρι τη Γαστούνη, το χειμώνα του 1825. Αποτέλεσμα αυτού ήταν ο σοβαρός κλονισμός της υγείας του. Αργότερα ο Γερμανός ενεργοποιήθηκε σαν μέλος της Γ΄ Εθνοσυνέλευσης της Επιδαύρου. Στο Ναύπλιο ο Π. Π. Γερμανός προσεβλήθη από λοιμώδη νόσο από την οποία και απεβίωσε στις 30 Μαΐου 1826.

Αργότερα, το λείψανό του μεταφέρθηκε στη γενέτειρά του Δημητσάνα και τοποθετήθηκε σε ορειχάλκινη λάρνακα. Από τότε φυλάσσεται στη μεγάλη αίθουσα της Δημόσιας Βιβλιοθήκης της Σχολής της Δημητσάνας, ενώ από το 1930 στήθηκε Ο επιβλητικός ανδριάντας, έργο του Ιταλού γλύπτη Caparelo, στην είσοδο της πόλης.

Τα τελευταία χρόνια του βίου του ο Παλαιών Πατρών Γερμανός έγραψε τα απομνημονεύματά του, που δημοσιεύτηκαν για πρώτη φορά το 1837. Ο Γερμανός, μητροπολίτης Παλαιών Πατρών, απεδήμησεν εις Κύριον στις 30 Μαΐου 1826, στο Ναύπλιο, ύστερα από ολιγοήμερη λοιμώδη ασθένεια.